

CU PRIVIRE LA EFECTELE JURISPRUDENȚEI CURȚII EUROPENE DE JUSTIȚIE ÎN RAPORT CU ORDINELE DE DREPT ALE STATELOR MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

Silvia TUDOREANU, doctorandă, ULIM

Recenzent: **Nicolae OSMOCHESCU**, doctor în drept, conferențiat universitar

THE EFFECTS OF THE JURISDICTION OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE IN RELATION TO THE LEGAL ORDER OF THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION

The Court of Justice of the European Union, the General Court and the Civil Service Tribunal represents the judicial institution of the European Union whose essential objective is to review the legality of acts and to ensure the uniform interpretation and application of European Union law

Key words: *Court of Justice of the European Union, competences, principles.*

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Tribunalul și Tribunalul Funcției Publice constituie instituția jurisdicțională a Uniunii Europene a cărei misiune esențială constă în a controla legalitatea actelor și în a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a dreptului Uniunii.

Cuvinte-cheie: *Curtea de Justiție a Uniunii Europene, competențe, principii.*

Introducere

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), este instituția jurisdicțională a Uniunii, având funcția de a verifica legalitatea actelor instituțiilor Uniunii și ale statelor membre, precum și de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a dreptului Uniunii.

De la înființarea sa în anul 1952 și până astăzi, Curtea de Justiție a trecut printr-o serie de reforme care reflectă evoluția pe care construcția europeană a înregistrat-o pe parcursul acestei perioade.

După crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) prin încheierea în anul 1951 a Tratatului de la Paris, cele șase state semnatare (Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Țările de Jos) au hotărât să înființeze și un organism jurisdicțional care să aibă ca funcții atât asigurarea respectării dreptului comunitar și a aplicării sale uniforme de către toate statele membre, cât și rezolvarea eventualelor diferende generate de punerea în aplicare a acestuia. Astfel a fost înființată, în anul 1952, Curtea de Justiție a CECO.¹

Tratatul de la Paris stabilea atât înființarea Curții de Justiție a CECO, cât și structura acesteia — șapte judecători și doi avocați generali — și atribuțiile sale, precum și regulile aplicabile procedurii în fața Curții.

1 http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_ro.htm (consultat la 14.10.2020).

Ședința de deschidere a Curții, care a fost instalată la Luxemburg, a avut loc la 10 decembrie 1952. O etapă importantă în istoria acestei instituții o constituie semnarea, în anul 1957, a Tratatelor de la Roma de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA), precum și a Convenției privind unele instituții comune Comunităților Europene. Astfel, a fost creată o nouă instanță jurisdicțională comună celor trei Comunități, Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE). Această instanță a înlocuit Curtea de Justiție a CECO.²

Odată cu dezvoltarea construcției europene, activitatea desfășurată de Curtea de Justiție a Comunităților Europene a luat amploare, numărul acțiunilor introduse în fața Curții crescând în permanență de la înființarea acesteia. Din acest motiv, dar și din considerente legate atât de nevoia perfecționării protecției juridice a intereselor părților, cât și de aceea de a menține calitatea actului judecătoresc, s-a decis înființarea Tribunalului de Primă Instanță.

Crearea acestuia a avut deci ca obiectiv pe de o parte, să degreveze Curtea de unele cauze, în scopul de a îi permite acesteia să se concentreze asupra uneia dintre atribuțiile sale esențiale, și anume aceea de interpretare uniformă a legislației Comunitare, iar pe de altă parte să ofere celor prejudiciați posibilitatea a două grade de jurisdicție, în scopul de a consolida garanțiile judiciare acordate acestora.

Astfel, Actul Unic European, intrat în vigoare în 1987, autoriza Curtea să solicite Consiliului crearea unei jurisdicții de primă instanță. Tribunalul de Primă Instanță al Comunităților Europene a fost înființat în anul 1988, de la această dată existând două jurisdicții independente în cadrul Curții de Justiție a Comunităților Europene.³

Prin Tratatul de la Nisa, încheiat în anul 2001, a fost stipulat dreptul Curții de Justiție de a solicita crearea unor camere jurisdicționale însărcinate cu soluționarea în primă instanță a unor categorii de acțiuni introduse în domenii specifice. În baza acestor dispoziții, și ca urmare a creșterii volumului de muncă al Tribunalului de Primă Instanță, a fost înființat un nou tribunal.

Prin urmare, în anul 2004 a fost instituit Tribunalul Funcției Publice al Uniunii Europene. Această instanță se organizează și funcționează pe lângă Tribunalul de Primă Instanță și are competența de a judeca litigiile dintre instituțiile Uniunii și agenții lor.

După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în anul 2009, funcționarea sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene a fost reformată. Astfel, Tratatul de la Lisabona conține dispoziții care stipulează atât o serie de modificări cu privire la structura Curții de Justiție și denumirea instanțelor jurisdicționale, cât și extinderea *controlului jurisdicțional al Curții*.⁴

2 Ștefănescu B. Curtea de Justiție a Comunităților Europene. București: Ed. Științifică și enciclopedică, 1979, p.34-36.

3 Petrescu O. Privire specială asupra instanțelor comunitare specializate ale Curții de Justiție de la Luxemburg. In: Revista Română de Drept Comunitar, nr.5/2008, p.15.

4 Vătăman D. Instituțiile Uniunii Europene. București: Universul Juridic, 2011, p.138.

Componenta și organizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene

Curtea de Justiție este formată din 27 de judecători și 8 avocați generali. Judecătorii și avocații generali sunt numiți de către organele executive din statele membre, după consultarea unui comitet al cărui rol este de a emite un aviz cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcțiile respective.

Comitetul este alcătuit din șapte personalități alese dintre foștii membri ai Curții de Justiție și ai Tribunalului, dintre membrii instanțelor naționale supreme și din juriști reputați, din care unul este propus de Parlamentul European.

Mandatul judecătorilor și avocaților generali este de 6 ani și poate fi reînnoit. La fiecare trei ani, are loc o înlocuire parțială a judecătorilor și avocaților generali.

Judecătorii și avocații generali sunt aleși, în baza meritelor personale, din rândul unor personalități care oferă toate garanțiile de independență și care întrunesc condițiile cerute pentru exercitarea, în țările lor, a celor mai înalte funcții jurisdicționale sau care sunt jurisconșulți ale căror competente sunt recunoscute.

Potrivit art.253 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, este necesar ca persoanele care îndeplinesc astfel de funcții să îndeplinească următoarele condiții:

- să fi demonstrat anterior, în cadrul activității juridice prestate, moralitate și imparțialitate, respectiv faptul că posedă acele caracteristici din care rezultă că integritatea profesională;
- să aibă pregătire juridică, prin urmare, pot deține astfel de funcții judecători, procurori, funcționari publici, avocați, juriști sau cadre didactice universitare din statele membre. Această diversitate a experienței profesionale poate fi un avantaj pentru instanțele europene din prisma efectuării unei evaluări cât mai exhaustive a faptelor și a chestiunilor de drept, atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic.

De asemenea consemnăm faptul că, în timpul exercitării mandatului, judecătorii și avocații generali nu au dreptul de a exercita nici o funcție politică sau administrativă și nici o activitate profesională, fie că este sau nu remunerată.⁵

Judecătorii

Judecătorii sunt desemnați câte unul de fiecare stat membru pentru a se asigura reprezentarea în cadrul Curții a tuturor sistemelor juridice existente în Uniune.

Trebuie subliniat faptul că judecătorii sunt independenți de statul care i-a numit și nu reprezintă interesele acestuia, ei neputând fi influențați în deciziile pe care le adoptă de apartenența la statul membru respectiv. Obligația judecătorilor este aceea de a urmări interesul Uniunii.⁶

5 Petrescu O.M. Procedura aplicabilă în fața instanțelor comunitare. București: Wolters Kluwer, 2008, p.231-232.

6 Craig P., Grainne de Burca. Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină. Ediția a IV-a. București: Hamangiu, 2009, p.84.

Judecătorii Curții de Justiție îl desemnează din rândul lor pe președinte și pe vicepreședinte, pentru o perioadă de trei ani care poate fi reînnoită. Președintele conduce lucrările Curții de Justiție și prezidează reuniunile generale ale membrilor Curții, precum și ședințele și deliberările Plenului și ale Marii Camere. Vicepreședintele îl asistă pe președinte în exercitarea funcțiilor sale și îl înlocuiește în caz de împiedicare.

Avocații generali

Cinci dintre avocații generali provin din Germania, Franța, Italia, Spania și Regatul Unit, iar ceilalți provin din celelalte state membre fiind numiți în baza unui sistem care presupune rotația acestora pe principiul alternanței. Curtea, după ascultarea avocaților generali, desemnează pentru o perioadă de un an un prim avocat general.

Prin Tratatul de la Lisabona, a fost prevăzută posibilitatea de a crește numărul avocaților generali de la 8 la 11, la cererea Curții de Justiție. În acest caz, un post permanent ar fi atribuit Poloniei și alte două posturi s-ar adăuga celor atribuite prin rotație.

Subliniem faptul că avocații generali nu reprezintă niciuna dintre părți. Astfel, în cauzele care le sunt repartizate, aceștia asistă Curtea, având rolul de a emite, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, o opinie juridică.

Opiniile avocaților generali se prezintă sub forma unor concluzii motivate care conțin propuneri de hotărâre a Curții pe baza unei analize obiective a chestiunilor de drept din litigiul în cauză.⁷

În cele mai multe cazuri, opiniile avocaților generali sunt urmate de către instanță. Concluziile avocaților generali constituie parte integrantă a procedurii orale și se publică împreună cu hotărârea în Repertoriul jurisprudenței Curții. Avocații generali nu iau parte la nici o deliberare și nu au drept de vot în cazul nici unei hotărâri.

Grefa

Pe lângă Curte, funcționează grefa deservită de un Grefier. Grefierul este secretarul general al instituției și are rolul de a conduce serviciile Curții sub autoritatea președintelui acesteia.

Curtea judecă în una dintre următoarele componente:

- Plen cu 27 de judecători;
- Marea Cameră cu 15 judecători;
- Camere de câte cinci sau trei judecători.

Curtea se întrunește în Plen în următoarele situații:

- în cazul procedurilor de suspendare din funcție și al procedurilor disciplinare împotriva membrilor instituțiilor Uniunii, cum ar fi: atunci când trebuie să pronunțe destituirea Ombudsmanului sau să dispună din oficiu demiterea unui comisar european care nu a respectat obligațiile ce îi revin;
- atunci când Curtea apreciază că o cauză prezintă o importanță excepțională.

⁷ Petrescu O.M., op. cit., p.231-232.

Curtea se întrunește în Marea Cameră în următoarele situații:

- la cererea unui stat membru sau a unei instituții care este parte într-un proces;
- în cauzele deosebit de complexe sau importante.

Celelalte cauze sunt soluționate în camere de cinci sau de trei judecători, compunere care constituie regula funcționării Curții. Președinții camerelor de cinci judecători sunt aleși pentru perioadă de trei ani, iar cei ai camerelor de trei judecători pentru perioadă de un an.

Rolul, competențele și principiile fundamentale de funcționare al Curții de Justiție a Uniunii Europene

Sarcinile CJUE, sunt prevăzute în art. 220-245 Tratatul UE precum și în propriul său statut. Acestea constau în asigurarea interpretării uniforme a legislației europene. Curtea de Justiție a Uniunii Europene este autoritatea judiciară a Uniunii Europene și are rolul de a garanta respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor. În acest sens, Curtea de Justiție a Uniunii Europene are competența de a efectua un control judecătoresc atât asupra actelor juridice ale Uniunii, cât și asupra actelor statelor membre, având următoarele atribuții:

- controlează legalitatea actelor instituțiilor Uniunii Europene;
- se asigură că statele membre își respectă obligațiile care le incumbă din dispozițiile tratatelor;
- interpretează dreptul Uniunii la solicitarea instanțelor naționale.⁸

Curtea de Justiție este cea mai înaltă autoritate juridică în problemele care vizează dreptul Uniunii. În calitatea sa de primă instanță jurisdicțională a Uniunii, Curtea are competența de a judeca acele aspecte mai sensibile care vizează aplicarea și protejarea dreptului Uniunii, respectiv litigiile care vizează Uniunea în ansamblu sau normele primare ale acesteia.

Responsabilitățile Curții pot fi grupate pe următoarele domenii principale:

1. monitorizarea aplicării dreptului Uniunii de către:

- instituțiile Uniunii atunci când acestea aplică dispozițiile tratatelor;
- statele membre și persoanele fizice și juridice în ceea ce privește obligațiile care le incumbă acestora potrivit dispozițiilor normelor Uniunii;

2. interpretarea dreptului Uniunii.

Îndeplinirea acestor responsabilități de către Curtea de Justiție presupune exercitarea, pe de o parte, de atribuții de consiliere juridică, iar pe de altă parte de atribuții jurisdicționale. Consilierea juridică constă în emiterea de avize care au un caracter obligatoriu privind acordurile pe care Uniunea intenționează să le încheie cu state terțe sau cu organizații internaționale.⁹

8 <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/12/competentele-curtii-de-justitie-a-uniunii-europene> (consultat la 14.10.2020).

9 http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_ro.htm (consultat la 14.10.2020).

În ceea ce privește atribuțiile jurisdicționale, menționăm că Curtea îndeplinește funcții care în statele membre ar fi atribuite unor tipuri de instanțe diferite, în funcție de sistemele naționale ale acestora. În acest sens, Curtea se pronunță în calitate de:

- curte constituțională atunci când interpretează dreptul Uniunii sau în cazul exercită un control de legalitate asupra actelor Uniunii sau cu privire la respectarea de către statele membre a obligațiilor care le incumbă în temeiul dreptului Uniunii;
- curte administrativă în cazul în care exercită controlul legalității inacțiunii instituțiilor Uniunii;
- instanță civilă atunci când judecă cererile care au ca obiect acordarea de daune-interese;
- instanță de recurs în cazul în care judecă recursurile introduse împotriva hotărârilor pronunțate de Tribunal.

În adoptarea hotărârilor sale CJUE se ghidează după următoarele principii fundamentale și metode de bază:

- Principiul împuternicirii speciale limitate, ceea ce înseamnă că aplicarea și asigurarea respectării dreptului comunitar este în primul rând sau rămâne în continuare misiunea instanțelor naționale, în timp ce CJUE revin numai competențele rezervate în mod expres prin art. 220 și următoarele din Tratatul CE, competențe care sunt individual determinate.
- Principiul interpretării unitare și autonome a dreptului comunitar în toate statele membre. Mai mult, Curtea se străduie să interpreteze termenii juridici într-un sens aparte comunitar, diferit de înțelesul lor național, cu scopul de a forma o ordine juridică nouă, originală.
- Principiul efectului util sau principiul aplicării dreptului comunitar cu cea mai mare eficacitate, pentru a se obține cea mai mare eficiență din actele normative comunitare elaborate de cele mai multe ori de economiști, politicieni și în general de non-juriști.
- Principiul dezvoltării dinamice a dreptului comunitar în corelație cu scopurile și obiectivele de integrare europeană stabilite. Respectarea acestui principiu atrage după sine adaptarea dreptului comunitar la modificările majore aduse de Actul Unic European, de Tratatul de la Maastricht sau de Tratatul de la Amsterdam.
- Principiul interpretării dreptului secundar în conformitate cu dreptul originar dar cu respectarea principiului *implied powers* ceea ce înseamnă că puterea comunitară provine nu numai din tratatele de înființare, ci și din actele normative create ulterior acestora de instituțiile comunitare.
- Principiul dreptului comparat sau cerința respectării principiilor de drept fundamentale specifice statelor membre și sistemelor de drept europene pentru a identifica principiile fundamentale de drept specifice, dar și pentru a putea prevedea efectul unor hotărâri într-un anumit sistem de drept.

Încheiere

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) este una dintre cele șapte instituții ale UE. Ea reunește două instanțe, Curtea de Justiție propriu-zisă și Tribunalul, și are ca responsabilitate jurisdicția Uniunii Europene. Prin urmare, aceste instanțe asigură interpretarea corectă și aplicarea corespunzătoare a dreptului primar și a dreptului secundar al UE pe teritoriul acesteia.

Curtea de Justiție verifică legalitatea actelor emise de instituțiile UE și hotărăște cu privire la respectarea de către statele membre a obligațiilor ce le revin în temeiul dreptului primar și al celui secundar. De asemenea, Curtea oferă interpretări ale dreptului UE, la solicitarea judecătorilor naționali.